Ympäristöministeriö
Rakennusneuvos Matti Vatilo

Eduskunnan Asunto- ja ympäristöjaoston kuuleminen 16.10.2015 klo 10.20

Asia: MAL-aiesopimusten sekä Helsingin seudun suurten infrahankkeiden tukemiseksi ja asumisen edistämiseksi tehdyn sopimuksen toteutuminen

Tausta:

MAL-aiesopimusmenettelyn tavoitteena on ohjata yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän yhteensovittamista kaupunkiseuduilla, joilla yhdyskuntarakenteen hajautumisen riski on merkittävä. Toimenpiteellä luodaan edellytykset tonttitarjonnan ja asuntotuotannon lisäämiselle ja sen avulla alueen kilpailukyvyn vahvistamiselle.

Aiesopimuksiin sisällytettäviä keskeisiä kysymyksiä ovat eheä yhdyskuntarakenne, yhteisvastuullinen asuntopolitiikka ja toimiva liikennejärjestelmä. Sopimusten avulla näitä koskevat kehittämisperiaatteet yhdistetään seudullisesti samaan prosessiin siten, että linjaukset ohjaavat kuntien sisäistä ja keskinäistä päätöksentekoa sekä vahvistavat kaupunkiseudun ja valtion välistä sitoutumista sopimuksessa määriteltyihin yhteisiin tavoitteisiin.

MAL-aiesopimusmenettely on käytössä Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun kaupunkiseudulla. Nykyiset sopimukset ovat voimassa vuoden 2015 loppuun. Valtion puolelta sopimuksissa ovat mukana YM, LVM, alueen ELY-keskus, Liikennevirasto ja ARA. Sopimusneuvotteluihin ovat osallistuneet myös TEM ja VM. Sopimukset sisältävät mm. asuntotuotannon määrää ja sijaintia, asuntokaavoitusta sekä infran rakentamista koskevia tavoitteita.

Helsingin seudun MAL-aiesopimusta täydentää syksyllä 2014 tehty sopimus suurten infrahankkeiden tukemiseksi ja asuntotuotannon edistämiseksi. Siinä kaupungit sitoutuivat lisäämään asuntokaavoitusta nykyiseen tavoitetasoon verrattuna neljänneksellä vuosina 2016-19. Valtio puolestaan lupasi tukea sopimuksessa nimettyjen infrahankkeiden toteutumista. Sopimuksesta on tehty valtioneuvoston periaatepäätös marraskuussa 2014.

Toteumasta:

Helsingin seudulle on valmistunut aiesopimuksen kolmen ensimmäisen vuoden aikana kaikkiaan lähes 34 000 uutta asuntoa. Tätä vuotta koskevien ennakkotietojen perusteella asuntoja valmistuu kaikkiaan noin 45 300, eli keskimäärin 11 300 asuntoa vuodessa. Toteutuma on siten 91 % aiesopimuksessa seudulle määritellystä tavoitteesta. Ennusteen mukaan ARA-tuotanto toteutuu kuitenkin koko sopimuskaudella vain 85-prosenttisesti. ARA-vuokra-asuntoja valmistuu koko aiesopimuskaudella kaikkiaan noin 7 770, eli keskimäärin noin 1 940 asuntoa vuodessa. Asumisoikeusasuntoja valmistuu yhteensä noin 3 480, eli keskimäärin 871 asuntoa vuodessa.

Helsingin seudun kunnissa on hyväksytty uutta asumiseen asemakaavoitettua kerrosalaa kaikkiaan 3,5 miljoonaa kerrosneliömetriä vuosina 2012–2014. Keskimäärin kunnat ovat vuodessa hyväksyneet 1,16 miljoonaa kerrosneliömetriä, mikä vastaa 95 prosenttia aiesopimuskauden keskimääräisestä vuositavoitteesta.

Sopimuksen maankäyttöön ja liikenteeseen liittyvät toimet ovat toteutuneet pääosin suunnitellusti. Helsingin seudun yhteinen maankäyttösuunnitelma MASU 2050, siihen sisältyvä asuntostrategia 2025 sekä seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma HLJ 2015 on viimeistelty alkuvuodesta 2015. Suunnitelmien kokonaisuudessa on esitetty yleispiirteinen näkemys Helsingin metropolialueen tulevasta yhdyskuntarakenteesta ja liikennejärjestelmästä.

Suurten infrahankkeiden tukemiseksi ja asuntotuotannon edistämiseksi solmitun sopimuksen toimeenpano on käynnistynyt Länsimetron jatkeen, Helsinki-Riihimäki-rataosan kapasiteetin lisäämisen ja Malmin lentokentän osalta. Pisara-radan toteutusedellytysten ja aikataulun selvitys on kesken. Tarkoitus on, että valmisteilla oleva MAL-sopimus korvaa em. sopimuksen. Tässä yhteydessä tarkastellaan myös sopimuksessa mainittujen suurten infrahankkeiden toteuttamisedellytyksiä.

Tampereen seudun MAL-aiesopimuksen vuoden 2014 seurantatietojen mukaan asuntotuotanto jäi 16 % alle tavoitteen. Eniten tavoitteesta jäätiin vapaarahoitteisten omistusasuntojen tuotannossa. Asuntotonttivaranto on riittävä tavoitteen mukaiselle asuntotuotannolle. Seudulle valmistui Rakennesuunnitelma 2040 tukemaan oikeusvaikutteisten kaavojen laatimista. Kaupunkiraitiotiehankkeesta valmistui 2014 yleissuunnitelma ja sen toteutussuunnittelu jatkuu. Muutkin sopimukseen kirjatut liikennehankkeet etenevät suunnitellusti. Koko aiesopimuskauden seurantaraportti valmistuu tammikuussa 2016.

Turun seudun MAL-aiesopimus perustuu kaupunkiseudun rakennemalliin 2035, sen vuonna 2014 hyväksyttyyn toteuttamisohjelmaan ja siihen liittyvien investointien ajoitukseen. Sopimukseen perustuva asunto- ja maapoliittinen ohjelma on hyväksytty ohjeellisesti noudatettavana alkuvuodesta 2015 Mynämäkeä lukuun ottamatta kaikissa seudun kunnissa. Asuntotonttivaranto on seudulla riittävä. Liikennehankkeet ovat toteutuneet sopimuksen mukaisesti. Asuntotuotannon toteutumisesta saadaan tiedot, kun koko aiesopimuskauden seurantaraportti valmistuu tammi- helmikuussa 2016.

Oulun seudun MAL-aiesopimukseen perustuen seudun asuntopoliittiset linjaukset valmistuivat syksyllä 2014. Vuokra-asuntotilanne on hyvä kaikissa seudun kunnissa. Tarvetta on kuitenkin muuttaa vuokra.-asuntoja erityisryhmille soveltuviksi. Myös asuntotonttitarjonta on riittävä. Pieniä yhteisrahoitteisia liikennehankkeita on toteutettu sopimuksen mukaisesti. Isojen liikenneinvestointien suunnittelu on jatkunut. Maankäytön toimenpiteet on esitetty seudun maankäytön toteuttamisohjelmassa, jonka vuosien 2016-2020 on vastikään valmistunut. Parhaillaan on laadittavana seudun rakennemalli 2040, johon kootaan seudun yhteiset, tärkeäksi koetut asiat. Koko sopimuskauden seurantaraportti valmistuu tammi-helmikuussa 2016.

Jatkotoimet

Hallituksen toimintasuunnitelmassa MAL-sopimukset sisältyvät kilpailukyvyn vahvistamisen kärkihankkeeseen. Kauden 2016-19 valmistelu on käynnissä Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun kaupunkiseutujen kanssa. Tavoitteena on, että neuvottelut saadaan valmiiksi vuodenvaihteeseen mennessä ja tarvittavat päätökset alkutalvesta 2016. Sopimuksia uudistettaessa kiinnitetään erityistä huomiota niiden vaikuttavuuteen sekä siihen, miten ne vahvistavat seutujensa elinvoimaa ja edistävät kokeilukulttuuria ja uusia tapoja toimia.